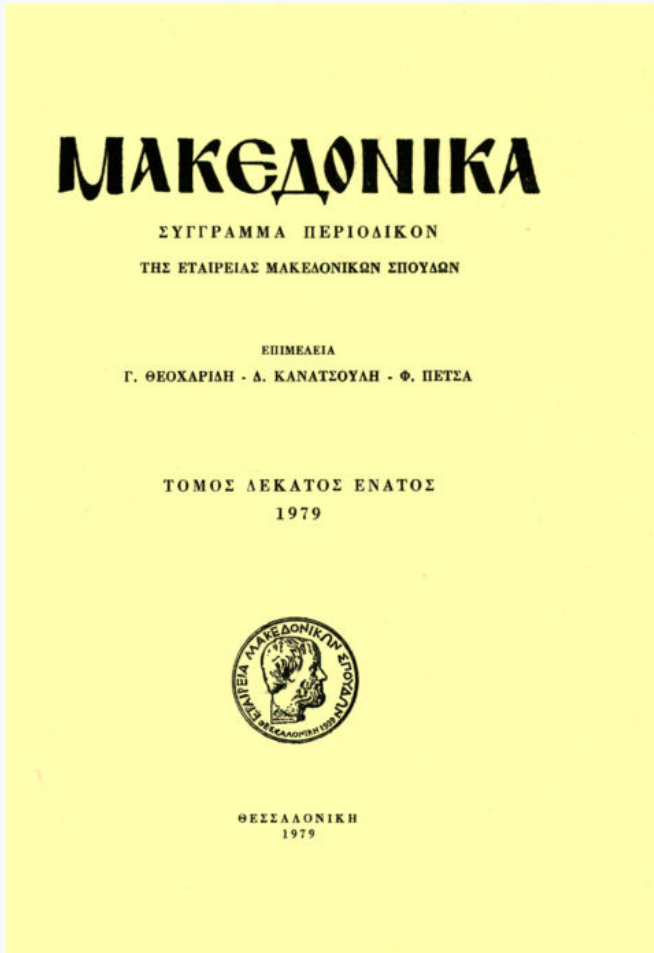

Μακεδονικά

Τόμ. 19, Αρ. 1 (1979)

Περί την επιγραφήν "Ἄννης της Παλαιολογίνης"

Αθανάσιος Αγγελόπουλος

doi: [10.12681/makedonika.476](https://doi.org/10.12681/makedonika.476)

Copyright © 2015, Αθανάσιος Αγγελόπουλος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αγγελόπουλος Α. (1979). Περί την επιγραφήν "Ἄννης της Παλαιολογίνης". *Μακεδονικά*, 19(1), 411-417.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.476>

ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΗΝ «ΑΝΝΗΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΙΝΗΣ»

Είς πρόσφατον ἔργασίαν μου περὶ τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τῆς οἰκογενείας τῶν Καβασιλῶν¹ ἐνδιέτριψα εἰδικώτερον εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ὀρθῆς χρονολογήσεως καὶ ἀναγνώσεως τῆς ἐπιγραφῆς «Ἄννης τῆς Παλαιολογίνης», ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ Τριγωνίου εἰς τὴν Ἀκρόπολιν Θεσσαλονίκης².

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἰδικῆς μου ἐρεύνης ἦσαν ὅτι αἱ μέχρι τοῦ 1976 ἔρευναι ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς τῶν Kirchoff (1862), Duchesne (1876), Δήμιτσα (1896), Tafrafi (1913), Γούναρη καὶ Θεοχαρίδου (1976) κατέληγαν εἰς ἀμφίβολα συμπεράσματα τόσον ὡς πρὸς τὴν χρονολόγησιν τῆς ἐπιγραφῆς, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς³.

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μελέτῃ, πρῶτον ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ὀρθὴ χρονολογία εἰς τὸ τέλος τῆς ἐπιγραφῆς (στίχοι ἦ' καὶ θ') εἶναι τὸ ἔτος 1351 μ.Χ. καὶ ὄχι τὸ 1355/1356 μ.Χ., ὡς ἐπιστεύετο μέχρι τοῦ 1976, δεύτερον ἀποκαθίσταται ἀκριβῶς ἡ ἐπιγραφὴ εἰς τὸ σύνολόν της, ὡς πρὸς τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν, τὴν ὀρθὴν γραφὴν καὶ τὴν στίξιν καὶ τρίτον καταβάλλεται ἰδιαιτέρα προσπάθεια ἀκριβεστέρως ἀποσαφηνίσεως τῶν ἐφθαρμένων τριῶν τελευταίων στίχων (ζ', ἦ' καὶ θ') χωρὶς, βεβαίως, ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου νὰ διεκδικητῆ ἡ ἀλάθητος ἀνάγνωσις, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς μεγάλης φθορᾶς εἰς τὸ τελευταῖον τμήμα τῆς ἐπιγραφῆς.

Καὶ ἰδοὺ ὅτι μετὰ μείζονος ἐνδιαφέροντος ἐπανερχόμεθα εἰς τὸν προβληματισμὸν τῆς ἐν λόγῳ ἐπιγραφῆς, ἐξ ἀφορμῆς λιαν περισπουδάστου καὶ πρωτοτύπου καὶ μοναδικῆς εἰς τὸ εἶδος τῆς ἔργασίας, ἐκτὸς ἐμπορίου, τοῦ ἀκαμάτου ἐρευνητοῦ κ. Νικολάου Μουτσοπούλου, καθηγητοῦ τοῦ Πολυτεχνείου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τὸν τίτλον «Συμβολή. Ἡ μορφολογία τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς. Λεύκωμα βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν ἐπιγραφῶν», Θεσσαλονίκη 1977⁴, διότι εἰς τὴν ἔργασίαν ταύτην γίνεται, μεταξύ ἄλλων,

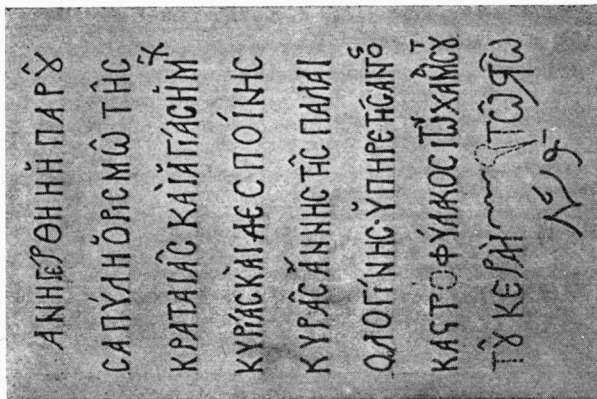
1. Βλ. Ἄ θ. Ἄ γ γ ε λ ο π ο ὐ λ ο υ, Τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας τῶν Καβασιλῶν, Θεσσαλονίκη 1977, «Μακεδονικά» 17(1977)367-396.

2. Συμφώνως πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀνάγνωσιν ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτω:

ΑΝΗΓΕΡΘΗ Η ΠΑΡΟΥ
ΣΑ ΠΥΛΗ ΟΡΙΣΜΩ ΤΗΣ
ΚΡΑΤΑΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΙΑΣ ΗΜΩΝ
ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ
ΚΥΡΑΣ ΑΝΝΗΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙ-
ΟΛΟΓΙΝΗΣ. ΥΠΗΡΕΤΗΣΑΝΤΟΣ
ΚΑΣΤΡΟΦΥΛΑΚΟΣ ΙΩ ΧΑΜΑΕΤΟΥ
ΤΟΥ ΚΕΡΑΜ(ΕΩΣ) ♡ ΤΩ ΖΩ
ΝΘ

3. Ἄ θ. Ἄ γ γ ε λ ο π ο ὐ λ ο υ, Τὸ γενεαλογικὸν δένδρον..., ἐ.ά., σ. 387-394.

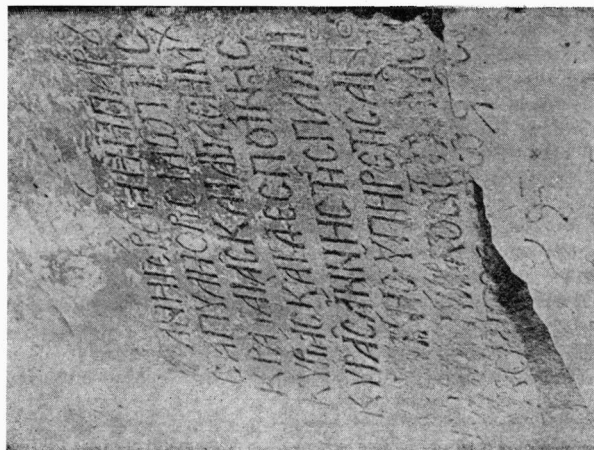
4. Εἰς τὸ ἔσω ἐξώφυλλον ἔχει τὸν τίτλον «Συμβολή στὴ μορφολογία τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς. Λεύκωμα βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν ἐπιγραφῶν». Ἐν σ. 17 γίνεται μνεῖα ὅτι

Είκ. 2. Ἡ ἐπιγραφή τῆς Πύλης Ἰωνῆς Παλαιολογίνης τοῦ 1351. Ἰ. Ανάγνωσις

Ἰ. 40. Ἀγγελόπουλου

(Σκεπήριμα Ἰ.Ε.μ. Παπαγεωργίου. Παρά Ἀγγελόπουλου, Τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας τῶν Καβασιῶν, «Μακεδονικά» 17, 1977, 391, ὑπ' ἀριθμ. 5)

Είκ. 1. Ἡ ἐπιγραφή ὅπως εἶχε τὸ 1977

(Φωτ. Γ. Γ. Κουταλιέρη. Παρά Ἀγγελόπουλου, Τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς οἰκογενείας τῶν Καβασιῶν, «Μακεδονικά» 17, 1977, 391)

μορφολογικῆ ἀνάλυσιν τῶν στοιχείων γραφῆς τῆς ἐπιμάχου ἐπιγραφῆς «Ἄννης τῆς Παλαιολογίνης» (σ. 18, 20 καὶ 25) καὶ δίδεται ἀκριβές, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπόγραφον τοῦ συνόλου τῆς ἐπιγραφῆς (σ. 31 τοῦ «Ἀρχείου Ἐπιγραφῶν»).

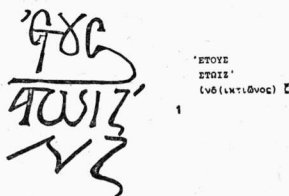
Συγκεκριμένως, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀνωτέρω, ἅς μᾶς ἐπιτραποῦν συμβολαὶ τινες ἐπὶ δύο σημείων, πρῶτον ἐπὶ τῆς χρονολογήσεως καὶ δευτέρον ἐπὶ τῆς μορφολογίας τῆς ἐπιγραφῆς· πρόκειται περὶ τῶν ἐφαρμμένων στίχων ζ', η' καὶ θ' (βλ. εἰκ. 1 καὶ 2).

α) Ἐπὶ τῆς χρονολογήσεως. Ὁ κ. Μουτσόπουλος, ἐνδιαφερόμενος πρωτίτως διὰ τὴν μορφολογίαν τῆς γραφῆς τῆς ἐπιμάχου ἐπιγραφῆς, περὶ τῆς ὁποίας θὰ ἀναφερθῶμεν ἐν συνεχείᾳ, δὲν ἐρευνᾷ, ὡς εἰκός, τὴν χρονολογίαν τῆς ἐπιγραφῆς, ἀλλὰ ἀπλῶς υἱοθετεῖ τὴν μέχρι τοῦ 1976 γενικῶς ἀποδεκτὴν χρονολογίαν τοῦ ἔτους 1355/1356 τῶν Duchesne-Tafrali καὶ ἡμετέρων. Ἀπεδείχθη ὁμως ἐν τῇ ὑμετέρᾳ μελέτῃ διὰ σειρᾶς ἐπιχειρημάτων ὅτι ἡ ὀρθὴ χρονολογία εἶναι τὸ ἔτος 1351. Πρὸς περαιτέρω ἐπιβεβαίωσιν καὶ ὑποστήριξιν τῆς ἡμετέρας χρονολογίας, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Μουτσοπούλου δημοσιευμένου (ἐν σ. 29 τοῦ «Ἀρχείου Ἐπιγραφῶν») καὶ ὀρθῶς ἀναγνωσκομένου (ἐν σ. 25) πίνακος ὑπ' ἀριθ. 70 (βλ. εἰκ. 3), ἀνεύρομεν ἐν ἐπὶ πλέον πιστῆριον, ἐκ τοῦ ἀκριβοῦς προσδιορισμοῦ τῶν ἰνδικτιῶνων ἐξαγόμενον.

Ὁ κ. Μουτσόπουλος ὀρθῶς διαβάζει ἰνδ. ζ' εἰς τὸν πίνακα 70 (βλ. εἰκ. 3), ὅπερ εὐρίσκεται εἰς ἄμσον συνάρτησιν μετὰ τῆς χρονολογίας 6817 × 1309 μ.Χ., διότι, ὡς γνωστόν, ἐάν διαιρέσωμεν τὸ 6817 μὲ τὸ 15, κύκλον ἐτῶν μιᾶς ἰνδ., τότε θὰ ἔχομεν ἰνδ. ζ'¹.

Κατὰ τὴν αὐτὴν, λοιπὸν, ἔννοιαν, ἢ ὑπὸ τῶν Duchesne-Tafrali καὶ ἡμετέρων εἰς τὴν ἐπιμάχου ἐπιγραφὴν ἀποδεκτὴ γενομένη χρονολογία 6863-5508=1355 μ.Χ. ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἰνδ. η', καὶ δχι θ', ὅπως εἰσηγοῦνται οὗτοι. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον οἱ ἀνωτέρω δὲν ἀποκλείουν καὶ τὸ ἔτος 6864-5508=1356 μ.Χ., ἐπειδὴ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ἔτος ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἰνδ.

θ', ἀλλὰ μία τοιαύτη προσέγγισις τοῦ ζητήματος εἶναι μόνον ὑποθετικὴ καὶ οὔτε κἀν ἐνδεικτικὴ, ἐφ' ὅσον ἀντιτίθεται πρὸς τὰ δεδομένα τῆς ἐπιγραφῆς. Ἐδῶ πρέπει νὰ ὑπενθυμίσωμεν καὶ τὸ γεγονός ὅτι τὸ ὑπὸ Tafrali δημοσιευόμενον σκαρίφημα παραπλανᾷ τὸν μελετητὴν, διότι εἰς τὸ τέλος τοῦ η' στίχου ἐπινοεῖται μετὰ τὸν ἀριθμὸν ζω(=6800) ὁ ἀνυπάρκτος ξΓ=63 (βλ. εἰκ. 4), ἐπειδὴ ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νὰ εὑρεθῇ ἡ χρονολογία 6863-5508=1355 μ.Χ.². Ἐξ ἄλλου, ἰνδ. ε' ἀντιστοιχεῖ ἀντιστρόφως πρὸς τὸ ἔτος 6800-5508=1292 μ.Χ., ἀποδεκτὸν διὰ τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφὴν ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω Kirchoff-Δήμητσα, καὶ μὴ ἀναποκρινόμενον πρὸς τὰ πράγματα, διότι ἡ Ἄννα Παλαιολογίνα, περὶ τῆς ὁποίας ἡ ἐπι-

Εἰκ. 3. Νάξος. Ἀπειράωτος. Ἄγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, 13 9

(Παρά Μουτσοπούλου, Συμβολή... , σ. 25)

ἡ μελέτη αὕτη ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον τόμον, διότι θὰ ἀκολουθήσῃ καὶ ὁ δεύτερος, εἰς τὸν ὅποιον θὰ γίνεταί λόγος περὶ τῆς μορφολογίας γενικῶς τῶν ἐπιγραφῶν καὶ θὰ δίδωνται πληροφορικὰ στοιχεῖα δι' ὅλον τὸ ἐπιγραφικὸν ὕλικόν ἀπὸ πλευρᾶς θέσεως, διαστάσεων, χρονολογήσεως κ.λ. (πρβλ. καὶ σ. 12).

1. Περί τοῦ ἀκριβοῦς προσδιορισμοῦ τῶν ἰνδ., βλ. σχετ. H. Lietzmann-K. Aland, *Zeitrechnung der römischen Kaiserzeit des Mittelalters und der Neuzeit für die Jahre 1-2000 nach Christus*, Berlin 1956, σ. 53.

2. Ἀγγελοπούλου, ἔ.α., σ. 389.

γραφή, «ἀπό τοῦ 1351 ἤδη εὑρίσκεται εἰς Θεσσαλονίκην ἀναλαμβάνουσα ἀπὸ συμφώνου μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Καντακουζηνοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς πόλεως παρὰ τῷ υἱῷ συναυτοκράτορι μετὰ τὴν ἀποτυχούσαν συνωμοσίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ σέρβου Κράλη Στεφάνου Δουσάν ἐναντίον τοῦ Καντακουζηνοῦ, τὸ αὐτὸ ἔτος»¹. Ἄρα, ὁ ΝΘ τοῦ θ' στίχου ἐπ' οὐδενὶ ἀντιπροσωπεύει ἰνδ. θ' ἢ ε' ἀλλὰ τὸν ἀριθμὸν 59 ὡς συνέχειαν τοῦ ἀριθμοῦ 6800 εἰς τὸν στίχον ἡ' διὰ νὰ ἔχωμεν τὸ ἔτος 6859-5508 = 1351 μ.Χ., εἰς τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ ἰνδ. δ', ἡ ὁποία ἴσως

ΑΝΗΓΕΡΘΗΗΗΠΑΡΧ
 ΣΑΠΥΛΗΘΡΩΜΩΤΗΣ
 ΚΡΑΤΑΙΑΣΚΑΙΑΓΓΑΣΗΜ^Χ
 ΚΥΡΑΣΚΑΙΑΕΣΠΟΙΗΗΣ
 ΚΥΡΑΣΑΝΝΗΣΗΣΠΑΛΑΙ
 ΟΥΣΙΝΗΣΥΠΗΡΕΤΙΑΝΘ^Ο
 ΚΑΦΥΛΙΚΟΥΧΑΜΕΣ^{ΑΠ}
 ΟΥΚΟΝΙ ΤΩΣΩΖΙ
 ω γ δ

Εἰκ. 4. Σκαρίφημα Tafrali (1913)

(Παρά Tafrali, *Topographie de Thessalonique*, 1913, σ. 49.
 Πρβλ. καὶ παρὰ Ἀγγελόπουλ. Τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τῆς
 οἰκογενείας τῶν Καβασιλῶν, «Μακεδονικά» 17, 1977, 390)

1. Αὐτόθι, σ. 390 καὶ 392-393.

δὲν δηλοῦται εἰς τὴν ἐπίμαχον ἐπιγραφὴν, ὅπως δὲν δηλοῦται πάντοτε ἢ ἰνδ. καὶ εἰς προγενεστέρας, συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρας ἐπιγραφάς¹.

β) Ἐπὶ τῆς μορφολογίας τῆς ἐπιγραφῆς. Ὁ πίναξ 75 (ἐν σελ. 31 τοῦ «Ἀρχείου Ἐπιγραφῶν») τοῦ καθηγητοῦ κ. Μουτσοπούλου ἐν ἀντιπαροβολῇ πρὸς τὸ σκαρίφημα ὑπ' ἀριθμ. 5 τοῦ Ἐμμ. Παπαγεωργίου (ἐν σελ. 391 τῆς ἡμετέρας μελέτης) ὑπερέχει ἀναμφιβόλως ὡς πρὸς τὴν ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβῆ ἰχνογραφικὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐπι-

Εἰκ. 5. Ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀριθμ. 75 τῆς «κυρᾶς Ἄννης τῆς Παλαιολογίνης» εἰς τὴν θύραν τοῦ Τριγωνίου (Παρά Μουτσοπούλου, Συμβολή. . . , σ. 31)

γραφῆς ὡς συνόλου, ἐν τούτοις ὁ πίναξ 5 εἰς τὰς λεπτομερείας ἰχνογραφήσεως τῶν τριῶν τελευταίων ἐφαρμένον, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπιμάχον, στίχων ζ', η', θ', εἶναι ἀκριβέστερος τοῦ πίνακος 75.

Οὕτω, πρῶτον, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πίνακος 5, εἰς τὸν στίχον ζ' ὑπάρχει, καθ' ἡμᾶς, δίψηφον σύμπλεγμα TP εἰς τὴν λέξιν «καστροφύλακος» (βλ. εἰκ. 2) καὶ ὄχι τρίψηφον ΣTP, ὅπως ἀποδίδεται παρὰ Μουτσοπούλου (βλ. εἰκ. 5 καὶ 6). Τὸ σκαρίφημα τοῦ ὑποτιθεμένου τριψηφου συμπλέγματος ΣTP, ὅπως ἐμφανίζεται παρὰ Μουτσοπούλου, ἤμπορεῖ νὰ ὑποδηλοῖ

1. H. Leitzmann, ἔ.ἀ., σ. 53-54.

καί τὸ τετράψηφον ΣΤΤΡ, ὄπερ ἀδύνατον. Τὰ ἄλλα συμπλέγματα τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι κατὰ σειρᾶν: ΝΗ (δίδς), ΤΗ (δίδς), ΝΤ καὶ ΑΚ, δηλαδή ὅλα δίψηφα, ὄπερ, ἐπὶ πλέον, μᾶς κάμνει νὰ ἀμφιβάλωμεν διὰ τὸ τρίψηφον σύμπλεγμα ΣΤΡ, τὸ ὅποσον, ἐπειδὴ ἐμφανίζεται καὶ κάπως παράξενον, δι' αὐτὸ διευκρινίζεται ἀπὸ τὸν κ. Μουτσόπουλον παραπλευρῶς (βλ. εἰκ. 6). Δεύτερον, ἡ ἰχθυογραφικὴ ἀπόδοσις τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος ἡμᾶς ὀνόματος «χαμαετοῦ», τοῦ ζ' στίχου εἰς τὸν πίνακα 5 εἶναι ἀκριβεστέρα τῆς τοῦ πίνακος 75. Τρίτον, μεγάλα διαφοραὶ μεταξὺ πίνακος 5 καὶ 75 ὑφίστανται εἰς τὸν ἦ' στίχον, διότι εἰς μὲν τὸν πίνακα 75 διαβάζομεν «ΚΟΙΑΙ», δηλ. προφανῶς «ΚΟΙΑΙΣΤΟΡΟΣ», εἰς δὲ τὸν πίνακα 5 «ΚΕΡΑΜ», δηλ. «ΚΕΡΑΜΕΩΣ». Ἐὰν ἡ ἰχθυογραφικὴ ἀπόδοσις τοῦ πίνακος 75 εἶναι ἡ ἀκριβής,

12 (73) 1338	ΗΗ ΓΡ Β
13 (74) 1352	Κ Η Ν ΓΑ Μ Ε
14 (75) 1355/58	Η Γ Ρ Α Κ
15 (76) 1371/75	Κ Μ Ρ Η Γ Ω

Εἰκ. 6. Ἐκ τοῦ πίνακος 9

(Παρά Μουτσόπουλῳ, Συμβολή... , σ. 20)

τότε οὐδόλως δυσκολεύομεθα νὰ δεχθῶμεν τὴν ἀνάγνωσιν «ΚΟΙΑΙΣΤΟΡΟΣ», ὑπόθεσιν τὴν ὅποιαν δὲν ἀπορρίπτομεν ἐντελῶς ἐν τῇ ἡμετέρῃ μελέτῃ, παρ' ὅτι ἡμεῖς διαβάζομεν «ΚΕΡΑΜΕΩΣ»¹. Τέταρτον, ἐν τῷ πίνακι 75 δὲν δηλοῦται τὸ κατὰ τὴν γνώμην μας ὑπάρχον διακριτικὸν σημεῖον εἰς τὸν ἦ' στίχον μεταξὺ τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τῆς χρονολογίας, ὅπως ἐν τῷ πίνακι 5 τῆς ἡμετέρας μελέτης².

γ) Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς. Συμπερασματικῶς θὰ ἡδυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν γενικῶς τὰ ἑξῆς:

1. Ἡ ἐπιγραφὴ «Ἐννης τῆς Παλαιολογίνης» ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ Τριγωνίου εἰς τὴν Ἀκρόπολιν Θεσσαλονίκης, τόσον διὰ τὴν χρονολογίαν αὐτῆς ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν αὐτῇ ἀξιολόγους πληροφορίας περὶ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως, τῶν μέσων τοῦ 14ου αἰῶνος, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ μορφολογικὰ στοιχεῖα αὐτῆς ἔχει ἐπὶ μίαν ἑκατονταετιαν τῶρα προκαλεῖσι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν εἰδικῶν ἔρευνητῶν, ἡμετέρων καὶ ξένων, οἱ ὅποιοι, καθὼς προελέχθη ἐν τῇ παρούσῃ καὶ ταῖς προγεστέταις περὶ Νικολάου Καβάσιλα τοῦ Χαμαετοῦ καὶ γενεαλογικοῦ δένδρου τῆς οἰκογενείας τῶν Καβασιλῶν μελέταις ἡμῶν, διηρενήθησαν, ὅσον ἡδυνήθησαν, τὰ περὶ τὴν ἐπιγραφὴν προβλήματα καὶ συνέβαλον ἕκαστος ἀπὸ ἰδίας σκοπιᾶς εἰς τὴν διευκρίνισιν χρονολογιῶν, προσώπων καὶ πραγμάτων, τῶν μέσων τοῦ 14ου αἰῶνος, ἀσχέτως τῶν ἐπὶ μέρους σφαλμάτων, τὰ ὅποια ὁμως ὠδήγησαν εἰς νέους ἐποικοδομητικὸς προβληματισμοὺς διὰ τὴν ἀκριβῆ ἀπόδοσιν τοῦ συνόλου τῆς ἐπιγραφῆς.

2. Κατόπιν τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, ἐν συνεχείᾳ τῶν προηγουμένων, νέων ἔρευνῶν ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς ὑπὸ ἡμετέρων κυρίως ἔρευνητῶν, φρονοῦμεν ὅτι παραδίδεται

1. Ἄγγελοπούλου, Ἐ.ἀ., σ. 389-392, ὑποσ. 5.

2. Αὐτόθι, σ. 388, ὑποσ. 5.

εἰς τὴν ἱστορικὴν ἔρευναν ἢ ἐπιγραφὴ «Ἄννης τῆς Παλαιολογίνης» ὡς ἀξιόλογος αὐθεντικὴ πλέον πηγὴ ὡς πρὸς τὰ χρονικά, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱστορικά καὶ μορφολογικά πλαίσια αὐτῆς, τοσοῦτον μάλλον, καθ' ὅσον λόγῳ τῶν προσφάτων ἰσχυροτάτων σεισμικῶν δονήσεων τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ Μαΐου μέχρι Ἰουλίου 1978, ὀλίγον δὲ μόνον χρόνον μετὰ τὸ πέρασ τῶν προσφάτων ἔρευνῶν ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς, ἐπῆλθε μείζων ἀλλοίωσις τῆς ἐπιφανείας τῆς πλακός, ἐφ' ἧς ἐχαράχθη ἡ ἐπιγραφὴ καὶ πλανᾶται μονίμως πάντοτε ὁ κίνδυνος ἀπωλείας τοῦ ἐπιγραφικοῦ τούτου μνημείου λόγῳ τῆς φυσικῆς φθορᾶς καὶ τῶν κινδύνων τῆς πυρᾶς καὶ τῶν σεισμῶν, ἔνεκα τῶν ὁποίων πλείστα ὅσα ἄλλα μνημεῖα, ὡς γνωστόν, ἐξηφανίσθησαν κατὰ τὸ παρελθόν.

3. Ἐκφράζεται γενικώτερον ἢ εὐχὴ καὶ ἡ ἐπιθυμία ὅπως ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς τοῦ Πολυτεχνείου τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ν. Μουτσόπουλος, εἰς τὸν ὑπὸ ἔκδοσιν δεῦτερον τόμον του περὶ τῆς μορφολογίας καὶ τοῦ περιεχομένου τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν ἐπιγραφῶν, εἰς τὰς ὁποίας συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ τὸσον πολυσυζητημένη ἐπιγραφὴ μας, ἐνδιατρίψῃ καὶ ὁ ἴδιος λεπτομερέστερον ἐπὶ τῶν προβλημάτων τοῦ ἐπιγραφικοῦ τούτου μνημείου ἀξιολογῶν τὰ μέχρι τοῦδε παλαιότερα καὶ νεώτερα ἐποικοδομητικά στοιχεῖα καὶ δόσιν ἐν εἰδὴ ἐπιλόγου τὰ ὀριστικά καὶ ἀναμφίβολα πορίσματα περὶ τῆς ἐπιγραφῆς «Ἄννης τῆς Παλαιολογίνης».

Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου
τοῦ Αἰγίου

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΠΡΟΞΕΝΙΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΤΑ 1795

Μιά σύντομη, ἀλλὰ ἀρκετὰ ἐνδιαφέρουσα καὶ διαφωτιστικὴ ἔκθεσις, γραμμὴν στὰ 1795 ἀπὸ τὸ Γάλλο πρόξενο τῆς Θεσσαλονίκης Felix Beaujour¹, μᾶς προσφέρει πλούσια στοιχεῖα γιὰ τὴ δραστηριότητα τῶν τριῶν γαλλικῶν προξενικῶν πρακτορείων τῆς Θεσσαλονίκης, ποὺ εἶχαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τίς ἑδρες τους στὶς Σέρρες, στὸ Βόλο καὶ στὴ Σκόπελο καὶ ἀντιπροσωπεύονταν ἀντίστοιχα ἀπὸ τοὺς Γάλλους ὑπηκόους M. Sponty, Barthélemy καὶ Anastassi Romanza². Στὰ πλαίσια τῆς προξενικῆς ἀποστολῆς του ὁ Félix Beaujour, ἀνταποκρινόμενος στὶς ὁδηγίες τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης, στὶς ὁποῖες ἐπισημαινόταν κυρίως ἡ ἀνάγκη νὰ διαφυλαχθοῦν καὶ νὰ προασπιστοῦν τὰ γαλλικὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα στὴ νευραλγικὴ αὐτὴ περιοχὴ τῆς ὀθωμανικῆς ἐπικράτειας³, ἐπισκέφθηκε στὰ 1795 τὰ προξενικά πρακτορεῖα στὶς Σέρρες, στὸ Βόλο καὶ στὴ Σκόπελο, τὰ ὁποῖα ὑπάγονταν στὴ δικαιοδοσίαν τοῦ γαλλικοῦ προξενείου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἀποτελοῦσαν, ὅπως χαρακτηριστικὰ σημειώνει ὁ ἴδιος, «le marche des principaux retrais de notre commerce». Ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιτόπιας αὐτῆς ἔρευνᾶς του ἦταν ἡ συγγραφὴ καὶ ἡ ἀποστολὴ σχετικῆς ἔκθεσος πρὸς τὸ γαλλικὸ ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν ποὺ δημοσιεύεται στὴ συνέχεια τῆς

1. AMAE, Salonique, Correspondance consulaire et commerciale, τόμος 15, ff. 93-95.

2. Βλ. σχετικὰ Κωνσταντίνου Ἀ. Βακαλοπούλου, Γάλλοι ἔμποροι τῆς Θεσσαλονίκης στὰ τέλη τοῦ 18ου καὶ ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα, «Μακεδονικὰ» 18 (1978) 294-295.

3. Βλ. Κωνσταντίνου Ἀ. Βακαλοπούλου, Ὅδηγίες τῆς γαλλικῆς κυβέρνησης πρὸς τὸ νεοδιορισμένον πρόξενο Félix Beaujour στὰ 1794, «Παρνασσός» Κ', ἀρ. 3 (1978) 379-380.